

Iași, 1903, cu siguranță că asupra „teatralizării” a lucrat îndelunga sa experiență în dramaturgia lirică. Un suflet poetic, dublat de un cititor obiectiv al istoriei, au lucrat la această reconstituire într-o manieră sui-generis.

Din vremea campaniilor unioniste și până în noaptea de 11 februarie 1866, cînd, pe spatele unui complotist, domnitorul semnează actul abdicării, se desfășoară, cinematografic, secvențe de concentrat lirism evocator. Personajul istoric nu iese din cadrele documentului (sinteza lui A. D. Xenopol), dar nici din ale tradiției orale, de care și istoricii au ținut seama.

Lesne s-ar fi putut face biografie romanțată, dacă nu se avea în vedere semnificația morală a faptelor — însuși scopul piesei.

Între agreabila expunere scenică și restituirea solemnă nu sînt granițe, și tocmai această dublă calitate creează, la lectură și în spectacol, simpatie. Desigur, asemenea opere — ale teatrului sau ale prozei — au o dominantă, o idee în jurul căreia se desfășoară totul, o „teză”. Aici, ea este exprimată de Doamna Elena Cuza, desăvîrșit portretizată și grație documentatei cărți a Luciei Borș, **Doamna Elena Cuza**, București, 1940. Așadar, doamna țării își „explică” soțul, cu finețea marilor suflete: „...deie Domnul ca istoria să te privească cu

ochii mei... cu ochi de mamă. Pentru că sînt convinsă că eu am dreptate... și că istoria nu trebuie să-și umple paginile cu slăbiciunile tale omenești. Ci să-ți ierte bietele tale păcate... pentru marea, pentru sincera și nedezmințita ta iubire de țară”.

Întrebarea care, firesc, se pune nu vizează, așadar, contribuția ficțiunii literare în conturarea eroului, ci se referă la cât a păstrat dramaturgul din bogata informație oferită de cartea clasică a istoriografiei noastre, a lui A. D. Xenopol... Așadar, un personaj pentru o dramă istorică de popularizare, instructivă în limitele corectitudinii didactice, emoționantă prin sincera ei deschidere către viața unor vremi stinse.

E regretabil că această specie de „teatru didactic pentru toți” nu-i mai atrage astăzi pe autori.

**Ionuț NICULESCU**

Repere :

- Mircea Ștefănescu, „Teatru”, Ed. „Minerva”, 1973.
- Idem, „Un dramaturg își amintește”, Ed. „Eminescu”, 1980.
- Constantin C. Giurescu, „Viața și opera lui Cuza-Vodă”, Ed. Științifică, 1970.

## NOTE

### Un cărturar

O mare carte de învățătură a folcloristicii noastre vede lumina tiparului la Editura „Minerva”, o carte pe care specialiștii teatrului popular românesc au folosit-o pentru temelnicia informației și pen-

tru harul interpretărilor — cartea lui Moses Gaster *Literatura populară română*.

Iubit discipol al lui B. P. Hasdeu, M. Gaster s-a specializat în studiul culturii noastre populare și s-a remarcat, încă de tînr, prin articole tipărite în revistele hasdeene. Mihai Eminescu i-a fost prieten statornic; dovadă, și ajutorul dat lui Gaster atunci cînd acesta și-a întocmit crestomația de texte medievale românești și cînd poetul l-a împrumutat, din biblioteca sa, manuscrise de preț.

Ingratitudini de tot felul l-au îndepărtat de țara pe care n-a conținut s-o iubească și să-i propage va-

lorile (de la Londra, în Angrijii, în editura „Scrisul românesc”, Craiova, 1936, o fundamentală ediție Anton Pann, *Povestea vorbei*).

După singurul studiu amplu și consistent asupra savantului, datorat Elisabetei Mănescu, în 1940, *Dr. Moses Gaster. Viața și opera sa*, prefața ediției semnalate actualizează, prin sîrguința lui Mircea Anghelescu, o personalitate care a manifestat o adîncă și rodnică vibrație pentru spiritualitatea românească.

I. N.